

SAVODXONLIK DARSIDAN O'QUVCHILARNI KREATIV FIKRLASHGA O'RGATISH TK MODEL ASOSIDA

Abstract:

Hozirgi yuz berayotgan globalashuv jarayoni va jamiyatni islox etish sharoitida yangicha fikrlovchi shaxslarni tarbiyalash ta'lim tizimida jiddiy o'zgarishlar kiritishni talab etadi. 2020-2021-o'quv yilidan amalga kiritilayotgan Milliy o'quv dasturi, uning mazmun-mohiyati, dastur asosida yaratilayotgan yangi avlod darsliklarining o'ziga xosliklari hamda ular haqida xorijiy ekspertlar qatnashganligi va keng omma oldida batafsil muhokama etilishi ham eski usullardan voz kechishni taqazo etmoqda. Ushbu maqolada savod o'rgatish jarayonida o'quvchilarni kreativ fikrlashga o'rgatishning usullari keltirilgan.

Key words:

Savodxonlik, ekspertlar, kreativ fikrlash, o'quv dasturi, boshlang'ich, ijodiy fikrlash, rivojlantiruvchi jamoa, yangi g'oya, mazmun-mohiyat, o'quv dastur.

Author of the article:

Xudoyberdiyeva Nilufarxon
Ergashevna

Workspace (Education subject)

Boshlang'ich fan o'qituvchisi

KIRISH.

Savod o'rgatish jarayoni elementar o'qish va yozishga o'rgatishdan iboratdir. Savod o'rgatish pedagogika fanidagina emas, balki ijtimoiy hayotda ham juda jiddiy masalalardan hisoblanadi. Chunki xalqning savodxonligi mustaqillik uchun, siyosiy onglik uchun ma'daniyat uchun kurash quolidir. Mustaqil O'zbekiston respublikamizda har bir kishining savodxon bo'lishiga alohida e'tibor berilmoqda. O'quvchini savod o'rgatish jarayonida elementar o'qish va yozish va yozishga o'rgatishda o'quvchilarning faoliyat ko'rsatishi va nutq faoliyatiga kirishishlari uchun talab bo'lishi, o'z fikrini og'zaki yoli yozma ifodalash uchun zaruriyat va ehtiyojini yuzaga keltiruvchi vaziyat yaratilishi lozim. O'qish va yozish malakasi biri ikkinchisining muvaffaqiyatli amalga oshuvini ta'minlaydi.[1] Shuning uchun ham o'qishga o'rgatish bilan yozuvga o'rgatish parallel olib boriladi va bu faoliyat muntazam ravishda mashq qildiriladi. Shunday ekan savod o'rgatish jarayonida bola juda ham ko'p o'qishi va yozishi kerak.

Savod o'rgatish jarayonida esa o'quvchilarning kreativligini oshirish, kreativlik sifatlarini rivojlantirish uchun dastlab bu tushuncha mazmunini bilish lozim.

Kreativlik inglizcha "create" so'zidan olinga bo'lib "yaratish" ma'nosini bildiradi. Kreativlik o'quvchini rivojlantiruvchi kategoriya sifatida inson taffakuri, ma'naviyatining ajralmas qismi hisoblanadi. U o'quvchiga ega bo'lgan.

ASOSIY QISM.

Albert Eynshteyn "Tasavvur-bilimdan muhim" deganida aynan mana shu jihatni nazarda tutgan. "Kreativlik" so'zini ilk bor 1922-yilda AQSh olimi D.Simpson tomonidan qo'llangan. Ushbu atama bilan shaxs qolipdagi, stereotip odatiy tafakkurida voz kechish qobiliyatini ta'riflagan. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarini kreativligini rivojlantirish, faollashtirish uchun o'qituvchilar o'quvchilarni obrazli fikrlashga undashi, muammoni aniq ifodalash, fikrning doimo tugallangan jumla bilan hamda muhim joylarga urg'u berib ajratgan holda ifoda etishi, xushmuomalali va ziyrak bo'lishi, "Faraz qiling", "Tasavvur eting", "Ijodiy parvoz eting", "Siz nima deb o'ylaysiz", "Muallif o'rnida bo'lganingizda voqealar rivojini qanday o'zgartirar edingiz?" kabi

so'z birikmalari va so'roq gaplardan foydalanishi bo'yicha tavsiya beriladi.

Savod o'rgatish davrida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini namoyon ettirish uchun o'qituvchi biror hikoyani boshini aytib, davomini o'quvchi ixtiyoriga topshirish, chala chizilgan rasmni oxiriga etkazish, berilgan rasmga ijodiy fikr bildirish, ijodiy fikrlashni talab etadigan badiiy asarlarni tavsiya etish muhim ahamiyatga ega.

XULOSA.

Hozirgi kunda boshlang'ich sinf o'quvchilar kreativligini o'rganish alohida ahamiyatga ega bo'lganligi bois mazkur ko'plab tadqiqotlar amalga oshirilyapti. O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich sinf o'quvchilar kreativligi va tafakkur xususiyatlari o'rtasida o'zaro aloqalar mavjud. Qizlar va o'g'il bolalar kreativligi o'rtasida sifat va miqdorlar farqlar aniqlandi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarga nisbatan differensial yondashuvni tadbiq qilish ulami kreativligini faollashishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Savod o'rgatish jarayonida quyidagi jarayonlar o'quvchilarni kreativligini oshiradi. [4]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Jumanova S. "Kretivlik qobiliyat", <https://www.standart.uz/news/view?id=1627>
 2. <https://telegra.ph/Yangi-Milliy-oquv-dasturi-asosida-tayyorlanayotgan-Ona-tili-va-oqish-savodxonligi-darsligi-talimga-qanday-yangiliklar-olib-kirad-05-104>.
- Hamdamova. M, "Yoshlarni intellektual salohiyatini rivojlantirish mexanizmining pedagogik-psixologik asoslari", Toshkent 2007.